

The article reveals the components of the future specialist's communicative culture, certain objective factors influencing the formation of the future psychologist's communicative culture, and justifies the classification of forms of speech communication according to various criteria. The main functions of the psychologist's communicative culture, aimed at qualified assistance in teaching, education and personal development, have been determined. The author of the article used the methodology «Diagnostics of psychological difficulties in communication». Based on the data obtained by the methodology, a profile of psychological difficulties in communication among students was compiled. The article notes that one of the main tasks of education at the present stage is the upbringing of a communicative culture, therefore, the active creative activity of all participants in the educational process.

Key words: culture, communicative culture, future psychologist, professional training, functions, content, structure of communicative culture formation.

УДК 373.2:140.8

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.51>

Якименко С. І.

СВІТОСПРИЙНЯТТЯ ЯК ПРОЦЕС ТА ОСНОВА ДЛЯ РОЗВИТКУ СВІТОГЛЯДУ ДИТИНИ 5–8 РОКІВ

У статті автором розглядається проблема необхідності формування світосприйняття як процесу і основи для розвитку світогляду дитини 5–8 років. Обґрунтовано актуальність цієї проблеми та визначено сутність «світосприйняття» як складника багаторівневої структури світогляду. Розглянуто світосприйняття дитини 5–8 років через призму формування світогляду та цілісної картини світу, здійснено аналіз психолого-педагогічних основ розв'язання зазначеної проблеми.

Акцентовано увагу на усвідомленні дитиною свого ставлення до об'єктів і до навколишнього світу загалом як до цінностей, заради яких розгортається її діяльність, та яке породжує особистісний сенс цієї діяльності, що співвідноситься з потребами, мотивами, установками, цілями й ідеалами особистості. У результаті узагальнення вітчизняних і зарубіжних досліджень визначено поняття «світосприйняття дитини» як цілісності щодо стійких моделей поведінки, відчуття, мислення, сприйняття навколишнього світу, властивих окремій дитині; досліджено зміст поняття «світогляд», яке вчені тлумачать: як засіб визначення власної позиції особистості стосовно всіх життєво важливих явищ і подій; як інтегральне духовне утворення, що спонукає особистість до практичної дії, до певного способу життя та думки; як певне утворення в психіці людини, що включає в себе психологічний механізм співвіднесення цінностей різних об'єктів, і систему критеріїв-еталонів їх оцінки; як систему найбільш загальних уявлень про світ загалом й місце людини в цьому світі зокрема. Зазначено, що формування світогляду починається з самого раннього дитинства та відбувається паралельно з розвитком свідомості. Розкрито зміст поняття «суб'єктивність світогляду» особистості, що полягає у формуванні не лише цілісного погляду на світ, а й узагальненого уявлення про саму себе, розуміння і переживання свого «Я», своєї індивідуальності, своєї особистості. Зроблено висновок, що у вітчизняній психолого-педагогічній науці недостатньо розроблена проблема формування основ світосприйняття у дітей 5–8 років, відсутній єдиний підхід до визначення змісту та структури зазначеного процесу.

Ключові слова: світогляд, образ світу, цілісна картина світу, світосприйняття, багаторівнева структура, розвиток, освітній процес, пізнання, відчуття, враження, інтегральне духовне утворення, цінності.

Процеси гуманізації, будучи визначальними тенденціями модернізації сучасної освіти, виявили необхідність виховання гнучкої динамічної особистості, яка прагне жити в нових, змінних умовах, бути активним суб'єктом пізнавальної діяльності, готовим до безперервного процесу саморозвитку і самовдосконалення протягом усього життя. Сучасна психолого-педагогічна наука й практика вдосконалення процесу формування та розвитку підростаючої особистості пов'язують його з особистісно орієнтованим підходом до дитини, який має на меті істотно гуманізувати освітній процес, наповнювати його високими морально-духовними переживаннями, затвердити відносини справедливості й поваги до дитини, максимально розкрити її потенційні можливості, стимулювати її до особистісно розвиваючої творчості.

В умовах сьогодення досить гостро постає питання формування високоосвіченої особистості дитини, готової до розв'язання складних життєвих ситуацій, висловлення своєї думки й власної життєвої позиції. Навколишня реальність постає перед дитиною у формі певної картини світу, сприймаючи яку на основі певних знань, уявлень, вражень від навколишнього середовища, вона виокремлює для себе найважливіше. У кожній дитини вибудовується власне світосприйняття, яке відповідає соціальному буттю, життю, яке вона проживає у закладі дошкільної освіти, в школі та сімейному колі. Успішність процесу формування цілісної картини світу дитини 5–8 років великою мірою залежить від того, наскільки вчасно й компетентно педагог допоможе дитині засвоїти й переосмислити навколишній світ, настільки емоційнішим, яскравішим буде входження дитини в систему взаємовідносин з навколишньою дійсністю та тим продуктивніше буде здійснюватися процес формування основ світосприйняття у неї.

Розкриття сутності феномену «світосприйняття» як складника рівневої структури світогляду потребує ґрунтовного аналізу зазначеного поняття. Вивченню вікових і соціокультурних особливостей світосприйняття присвячують свої дослідження вітчизняні і зарубіжні вчені: Л. Виготський, Б. Гершунський, І. Дубова, І. Кон, М. Мід, Ж. Піаже, В. Шубінська та інші. У педагогіці пошуком форм, методів і прийомів виховання світогляду особистості приділяли увагу С. Гончаренко, І. Зубков, Р. Карпинська, Ю. Мальований, Є. Паладянець.

Метою статті є розкриття сутності світосприйняття як процесу і основи для розвитку світогляду дитини 5–8 років.

Сучасна система освіти спрямована на формування високоосвіченої, інтелектуально розвиненої особистості з цілісним уявленням про картину світу, з розумінням глибини її зв'язків, явищ і процесів [17].

Римський клуб закликав світову педагогічну спільноту до «оновлення освіти, формування холістичного світогляду, планетарної цивілізації, головним пунктом якої є цілісний світогляд, який формується разом з картиною світу» [17].

Для світогляду характерне усвідомлення суб'єктом свого ставлення до об'єктів і до навколишнього світу загалом як до цінностей, заради яких розгортається його діяльність, та яке породжує особистісний сенс цієї діяльності, що співвідноситься з потребами, мотивами, установками, цілями й ідеалами особистості. Саме з цієї причини в будь-якому суспільстві ціннісні орієнтації, на яких базуються світосприйняття і світогляд як елементи багаторівневої системи саморегуляції поведінки особистості, є предметом виховання, що розуміється як процес і результат взаємодії людини і середовища. Педагогічна категорія «світосприйняття» як засіб опису та осмислення особистісних, соціальних, культурно-історичних і власне освітніх феноменів за своєю суттю є інтегративною, багаторівневою структурою, що відображає індивідуальне і соціально-типологічне в ставленні до внутрішнього і зовнішнього світу людини у всьому різноманітті форм і способів прояву цього відношення.

Проблема становлення світосприйняття у дитини 5–8 років має важливе значення для педагогіки, яка ставить своїм завданням сформувати і розвинути у вихованців не лише конкретні знання, а й загальне розуміння світу природи, суспільства і самої людини, що живе в цьому світі. Повною мірою у дитини ще не сформована цілісна система поглядів, відносин, розуміння природного і навколишнього світу, власного «Я».

Світосприйняття як процес пізнання й осмислення світу дитиною може включати різноманітні етапи, періоди, спрямованості. По-перше, світосприйняття є цілісним процесом, який включає свідоме і несвідоме в психіці і поведінці дитини, тому правильніше говорити про становлення світосприйняття дитини в процесі освіти і життєдіяльності. Психологи розглядають сприйняття як цілісне зображення предметів та явищ під час їхнього безпосереднього впливу на органи чуттів. Сприйняття у дитини виникає лише за умови безпосередньої дії об'єктів на аналізатори. Перехід від відчуттів до сприймань є складнішим і точнішим їхнім зображенням. На думку М. Варій, «сприйняття не зводиться до суми окремих відчуттів, хоча й передбачає їхню наявність у зображенні дійсності, а залежить від певних відношень, що існують між відчуттями, взаємозв'язок яких своєю чергою залежить від зв'язків і відношень між якостями, властивостями, різними частинами, які є складовою предметів і явищ. Крім відчуттів, сприйняття завжди залежить від попереднього досвіду дошкільника, який виражається у вигляді уявлень і знань» [3]. Сприймаючи вихідну інформацію від навколишнього світу й соціуму, дитина виражає її через власне світосприйняття.

Отже, сприйняття є цілісним відображенням у психіці дитини предметів і явищ навколишнього середовища під час їхньої безпосередньої дії на органи чуття. Варто зазначити, що в кожне сприйняття входить і відтворений минулий особистий досвід, і осмислення сприйнятого, а також актуальні почуття та емоції. На переконання Є. Синьової, сприйняття слід розглядати як вияв аналітико-синтетичної роботи мозку, що виникає внаслідок безпосередньої дії об'єкта на аналізатори й не вичерпується враженнями, які отримуються в цей момент, а ще й активізуються минулі враження, попередній досвід [11].

У сприйнятті дитини світ людей, речей, явищ наповнюється певним значенням і включається в різні відношення, створює осмислені ситуації, свідками й учасниками яких є сама дитина. Як зазначає О. Кононко, процес сприйняття старшими дошкільниками навколишньої дійсності є осмисленим, оскільки передбачає необхідність прийняття рішення, прояву здатності сконцентрувати увагу на певному об'єкті чи явищі, спостерегаючи за ним, аналізуючи його особливості, усвідомлюючи комплекс одержаних відчуттів, висловлюючи своє враження. У процесі практичного ознайомлення дитини з властивостями предмета (явища), його розглядання, дотику до нього, експериментування з ним й активної внутрішньої діяльності завдяки власним враженням народжується конкретний образ [6].

З філософського погляду процес пізнання розглядається як процес творчої діяльності дитини з освоєння дійсності, що формує знання про неї (включаючи й знання про саму людину), на основі яких виникають цілі й мотиви людських дій. У філософському енциклопедичному словнику пізнання викладається як процес здобуття, накопичення та систематизації знань про природу, суспільство, людину та її внутрішній світ [13].

Процес пізнання в узагальненій формі є процесом взаємодії суб'єкта й об'єкта, за якої дитина є активною стороною процесу, оскільки вона обирає об'єкт, визначає мету дослідження, спрямовує на об'єкт свої пізнавальні здатності й зображує, трансформує й відтворює його у своїй свідомості у вигляді чуттєвих або раціональних образів, понять і суджень. Основою дитячого пізнання, на думку О. Кононко, є, по-перше, спостереження під час безпосереднього контакту дитини й об'єкта через органи відчуття та сприймання, що дає

первинну інформацію про об'єкт; по-друге, мислення та розум, які опосередковують об'єкт і осмислюють його через відчуття і сприймання, що складає механізм генерування знання про навколишній світ [6].

У контексті зазначеного вище важливими елементами особистісної структури є ціннісні орієнтації, які закріплені життєвим досвідом індивіда, всією сукупністю його переживань, знань і уявлень та які відмежовують істотне і важливе від несуттєвого. Сукупність сформованих, усталених ціннісних орієнтацій утворює структуру, що забезпечує стійкість особистості, наслідування певного типу поведінки і діяльності, зумовлених мотивацією дитини відповідно до її потреб та інтересів. Розрив внутрішніх ціннісних структур особистості, суперечності в ціннісній структурі призводять до нестійкості особистості, необхідності пошуку нових ціннісних смислів.

Саме в зазначений період життя дитина особливо схильна до впливу соціального і культурного оточення, а потреба пошуку ідентичності, адекватної ціннісної основи провокують її до активного експериментування із зовнішнім оточенням. Дитина може випробувати свої можливості, пізнати себе, змінюючи оточення, впливаючи на нього, що дає їй необхідну інформацію про власні можливості, уточнює образ «Я», сприяє формуванню реалістичних життєвих позицій.

Дослідники відзначають, що специфіка дії ціннісних орієнтацій полягає в тому, що вони функціонують не лише як способи раціоналізації поведінки, їх дія поширюється не тільки на зовнішні структури свідомості, а й на ті, які зазвичай називають підсвідомими структурами, пов'язані зі світосприйняттям індивіда.

Дослідниця І. Баєва зазначає, що суперечливість в структурі світосприйняття, в ціннісних орієнтаціях породжує непослідовність в поведінці та є ознакою інфантилізму, який проявляється в домінуванні зовнішніх стимулів у внутрішній структурі особистості [1].

У результаті узагальнення вітчизняних і зарубіжних досліджень поняття «світосприйняття дитини» тлумачимо як цілісність щодо стійких моделей поведінки, відчуття, мислення, сприйняття навколишнього світу, властивих окремій дитині. У світосприйнятті дитини відображаються способи сприйняття світу та специфічні механізми соціалізації у певному культурному або соціальному середовищі. На думку І. Дубова, зміст світосприйняття може полягати в когнітивній сфері і може визначатися перш за все семантичними категоріями і знаннями, якими володіє особистість. У сукупності з віруваннями знання складають уявлення про навколишній світ, задаючи спільно з домінуючими потребами та архетипами колективного несвідомого ієрархію цінностей [5].

Поєднуючи в собі складну сукупність ціннісних відносин людини до навколишньої дійсності, образ світу інтегрує всі властивості і якості особистості, об'єднує їх у єдине ціле, визначає соціальну орієнтацію, особистісну позицію, тип громадянської поведінки та діяльності. Засобом визначення власної позиції людини стосовно всіх життєво важливих явищ і подій є світогляд [4, с. 44].

Як стверджують Л. Губерський, І. Надольний, В. Андрущенко, саме «світогляд є тим інтегральним духовним утворенням, яке спонукає особистість до практичної дії, до певного способу життя та думки» [12, с. 7].

Дослідник І. Зубков акцентує увагу на ролі світогляду як генеральної програми життєдіяльності людини [10, с. 76].

На переконання В. Черноволенка та В. Щербініна, світогляд є «системою найбільш загальних уявлень про світ у цілому й місце людини в цьому світі» [16, с. 11].

Дослідниця Ю. Хайрулліна акцентує увагу на вихованні філософсько-світоглядної культури, оскільки саме вона покликана забезпечити розвиток цілісної особистості, здатної свідомо ставитися як до оточуючого її світу, так і до самої себе, до світоглядного вибору, орієнтованого на загальнолюдські й національні цінності [14, с. 6].

На переконання В. Хмелько, «світогляд людини є певним утворенням в її психіці та включає в себе психологічний механізм співвіднесення цінностей різних об'єктів, і систему критеріїв-еталонів їх оцінки». У зв'язку із зазначеним вище автор зазначає, що «основними і найзагальнішими функціями світогляду особистості є оцінка всього, що відображає психіка людини, його інтеграція в узагальненій моделі «Світ і «Я», «де світ представлено у системі співвіднесення цінностей такого індивіда» [15].

Такий напрям детермінації вченими поняття «світогляд» з погляду системного підходу вказує на те, що зазначений феномен є, очевидно, надсистемним, домінантним утворенням стосовно багатьох інших характеристик особистості.

Вікове новоутворення «світогляд» з'являється в дошкільному віці та отримує свій подальший розвиток у шкільному віці. На переконання М. Лісіної, «вже в перші місяці життя розпочинається той процес, який завершується появою світогляду в істинному розумінні слова», що доводить велику значущість проблеми розвитку світогляду у дітей як найбільш важливої якості гармонійної особистості [9, с. 302].

Дослідниця Т. Басанова вважає, що формування світогляду починається з самого раннього дитинства, оскільки узагальнення індивідуального досвіду і спроба висловити його у вигляді загальних закономірностей спостерігається практично одночасно з оволодінням мовою [2]. У цьому сенсі формування світогляду відбувається паралельно з розвитком свідомості. Як відзначає Д. Леонт'єв, початкове слабодиференційоване і невідрефлексоване світовідчуття змінюється в процесі розвитку більш ясним і стійким світосприйняттям, усвідомленим світорозумінням і потім, зазнаючи якісних зрушень у підлітковому і юнацькому віці, емпіричним і теоретичним світоглядом, пов'язаним з особистісною ідентичністю [7; 8].

У світогляді особистості проявляється єдність зовнішнього і внутрішнього, об'єктивного і суб'єктивного. Суб'єктивність світогляду полягає в тому, що у дитини формується не лише цілісний погляд на світ, а й узагальнене уявлення про саму себе, розуміння і переживання свого «Я», своєї індивідуальності, своєї особистості.

Висновки. Таким чином, вивчення наукових джерел дозволяє відзначити, що у вітчизняній психолого-педагогічній науці недостатньо розроблена проблема формування світосприйняття у дитини 5–8 років, відсутній єдиний підхід до визначення змісту та структури зазначеного процесу, залишаються маловивченими питання потенційних можливостей освітнього процесу в формуванні світогляду особистості.

Перспективи подальшого наукового пошуку пов'язані з проведенням та узагальненням діагностики сформованості основ цілісного світосприйняття у дітей 5–8 років.

Використана література:

1. Баєва І. А. Особливості світосприйняття в молодіжній субкультурі. Світосприйняття і спосіб життя / Під наук. ред. Ю. Н. Кулюткіна, С. В. Тарасова. СПб: Освіта-Культура, 1999
2. Басанова Т. А. О мировоззрении личности: научные представления. *Известия Таганрогского государственного радиотехнического университета. Тематический выпуск «Психология и педагогика»*. Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2006. № 14(69). С. 86–91.
3. Варій М. Й. Загальна психологія: навчальний посібник. 2-ге видан., випр. і доп. Київ : «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
4. Гончаренко С. У., Мальований Ю. І. Світоглядні функції загальної середньої освіти. *Педагогіка і психологія*. Київ, 1994. № 1. С. 44–55.
5. Дубов І. Г. Феномен менталітету: психологічний аналіз. *Питання психології*. 1993. № 5.
6. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід) : монографія. Київ : Стило, 2000. 336 с.
7. Леонтьев Д. А. Мировоззрение. *Человек: философско-энциклопедический словарь* / под ред. И. Т. Фролова. Москва : Наука, 2000. С. 193-194.
8. Леонтьев Д. А. Мировоззрение как миф и мировоззрение как деятельность. *Менталитет и коммуникативная среда в транзитивном обществе*. Томск : Томский государственный университет, 2004. С. 11-29
9. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении. Общение, личность и психика ребенка. Москва : Институт практической психологии; Воронеж : Издательство НПО «МОДЭК», 1997. С. 291–302. URL: <http://www.psychlib.ru/inc/absid.php?absid=160861>. с. 302.
10. Радугин А. А. Философия: курс лекций. [2-е изд., перераб. и доп.] Москва : Центр, 2001. 272 с.
11. Синьова Є. П. Тифлопсихологія: підручник. Київ : Знання, 2008. 365 с.
12. Філософія: Навч. посіб. / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін. ; За ред. І. Ф. Надольного. 2-ге вид., випр. Київ : Вікар, 2001. 516 с.
13. Філософський енциклопедичний словник. / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди ; редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
14. Хайрулліна Ю. О. Світоглядна культура особистості: структурно-функціональний аналіз : монографія; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235 с.
15. Хмелько В. Е. Світогляд особи: психологічна структура і функції. *Філософська думка*. 1977. № 3. С. 30–38.
16. Черноволенко В. Ф. Мировоззрение и научное познание. Изд-во Киев. ун-та, 1970. 171 с.
17. Weizsaecker, E., Wijkman, A. Римский клуб, юбилейный доклад. Вердикт: «Старый Мир обречен. Новый Мир неизбежен!» URL: <https://matveychev-oleg.livejournal.com/6653054.html>.

References:

1. Baieva I.A. (1999) Osoblyvosti svitospriyniattia v molodizhniy subkulturi. Svitospriyniattia i sposib zhyttia [Features of worldview in the youth subculture. World perception and way of life] / Pid nauk. red. Yu.N.Kuliutkina, S.V.Tarasova. SPb: Osvita-Kultura [in Ukrainian]
2. Basanova T. A. (2006) O mirovozzrenii lichnosti: nauchnyie predstavleniya. Izvestiya [On the worldview of the individual: scientific ideas] Taganrogskego gosudarstvennogo radiotekhnicheskogo universiteta. Tematicheskii vyipusk «Psihologiya i pedagogika». Taganrog : Izd-vo TRTU. # 14(69). S. 86-91. [in Russian]
3. Varii M. Y. (2007) Zahalna psikhohihiia: navchalnyi posibnyk. [General psychology: a textbook] 2-he vydan., vypr. i dop. Kyiv: «Tsentr uchbovoi literatury», 968 s. [in Ukrainian]
4. Honcharenko S. U., Malovanyi Y.I. (1994) Svitohliadni funkttsii zahalnoi serednoi osvity. [Worldview functions of general secondary education]. Pedagogika i psikhohihiia. Kyiv, 1994. №1. S. 44–55. [in Ukrainian]
5. Dubov I.H. (1993) Fenomen mentalitetu: psikhohichnyi analiz [The phenomenon of mentality: psychological analysis]. Pytannia psikhohihii. № 5. [in Ukrainian]
6. Kononko O.L. (2000) Psikhohichni osnovy osobystisnoho stanovlennia doshkilnyka (systemnyi pidkhid) [Psychological bases of personal formation of the preschooler (system approach)] : monohrafiia. Kyiv : Stylos. 336 s. [in Ukrainian]
7. Leontev D.A. (2000) Myrovozzrenye. Chelovek: fylosofsko-entsyklopedycheskyi slovar [Worldview. Man: philosophical and encyclopedic dictionary] / pod red. Y.T. Frolova. Moskva : Nauka. S. 193-194. [in Russian]
8. Leontev D. A. (2004) Mirovozzrenie kak mif i mirovozzrenie kak deyatelnost. Mentalitet i kommunikativnaya sereda v tranzitivnom obschestve [Worldview as a myth and worldview as an activity. Mentality and communicative environment in a transitive society]. Tomsk : Tomskiy gosudarstvennyy universitet. S. 11–29 [in Russian]
9. Lisina, M.I. (1997) Formirovanie lichnosti rebenka v obschenii. Obschenie, lichnost i psihika rebenka. Moskva : Institut prakticheskoy psihologii [Formation of the child's personality in communication. Communication, personality and psyche of the child]; Voronezh: Izdatelctvo NPO «MODEK», S. 291–302. URL: <http://www.psychlib.ru/inc/absid.php?absid=160861>.

10. Radugin A.A. (2001) *Filosofiya: kurs leksiy.* [Philosophy: course of lectures] [2-e izd., pererab. i dop.] M.: Tsentr, 272 s.
11. Synova Ye. P. *Tyflopsykholohiia: pidruchnyk.* (2008) [Typhlopsychology: a textbook]. Kyiv : Znannia. 365 s. [in Ukrainian]
12. *Filosofii: Navch. posib.*(2001) [Philosophy] L.V. Huberskyi, I.F. Nadolnyi, V.P. Andrushchenko ta in.; Za red. I.F. Nadolnoho. 2-he vyd., vypr. K.: Vikar. 516 s. [in Ukrainian]
13. *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk.* (2002) [Philosophical encyclopedic dictionary] / NAN Ukrainy, In-t filosofii imeni H. S. Skovorody ; redkol.: V. I. Shynkaruk (holova) ta in. Kyiv : Abrys/ 742 s. [in Ukrainian]
14. Khairullina Y. O. (2011) *Svitohliadna kultura osobystosti: strukturno-funktsionalnyi analiz* [Worldview culture of personality: structural and functional analysis] : monohrafiia; Min-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. 235 s. [in Ukrainian]
15. Khmelko V.E. (1977) *Svitohliad osoby: psykholohichna struktura i funktsii.* [Personality worldview: psychological structure and functions]. *Filosofska dumka.* № 3. S. 30-38 [in Ukrainian]
16. Chernovolenko V.F. (1970) *Mirovozzrenie i nauchnoe poznanie.* [Worldview and scientific knowledge] Izd-vo Kiev. un-ta. 171 s. [in Ukrainian]
17. Weizsaecker, E., Wijkman, A. *Rymskyi klub, yubyleinyy doklad. Verdykt: «Staryi Myr obrechen. Novyi Myr neyzbezhen!».* [Club of Rome, anniversary report. Verdict: «The Old World is doomed. A new world is inevitable!»] URL: <https://matveychev-oleg.livejournal.com/6653054.html>.

Yakymenko S. I. World perception as a process and basis for the development of the world view of a child 5–8 years old

In the article the author considers the problem of the need to form a worldview as a process and basis for the development of the worldview of a child 5–8 years. The urgency of this problem is substantiated and the essence of «world perception» as a component of multilevel structure of world outlook is defined. The world perception of a child of 5–8 years is considered through the prism of formation of world outlook and holistic picture of the world, the analysis of psychological and pedagogical bases of the decision of the specified problem is carried out. Emphasis is placed on the child's awareness of his attitude to objects and the world as a whole as the values for which his activity unfolds, and which generates a personal meaning of this activity, which correlates with the needs, motives, attitudes, goals and ideals of the individual. As a result of generalization of domestic and foreign research, the concept of «child's worldview» is defined as a whole in relation to stable patterns of behavior, feelings, thinking, perception of the world around the individual child; the meaning of the concept of «worldview» is studied, which scientists interpret: as a means of determining one's own position of the individual in relation to all vital phenomena and events; as an integral spiritual formation that motivates the individual to practical action, to a certain way of life and thought; as a certain formation in the human psyche, which includes the psychological mechanism of correlation of values of different objects, and a system of criteria-standards for their evaluation; as a system of the most general ideas about the world as a whole and the place of man in the world. It is noted that the formation of worldview begins in early childhood and occurs in parallel with the development of consciousness. The meaning of the concept of «subjectivity of the worldview» of the individual is revealed, which consists in the formation of not only a holistic view of the world, but also a generalized idea of oneself, understanding and experiencing one's «I», one's individuality, one's personality. It is concluded that in the domestic psychological and pedagogical science the problem of forming the basics of world perception in children 5–8 years old is insufficiently developed, there is no single approach to determining the content and structure of this process.

Key words: *worldview, image of the world, holistic picture of the world, worldview, multilevel structure, development, educational process, cognition, feelings, impressions, integral spiritual education, values.*